ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สญฺโญชนานํ ปริกฺขยา[๑] : โอรมฺภาคิยานิ สญฺโญชนานิ ปหีนานิ[๑] : ปญฺจหิ โอรมฺภาคิเยหิ สญฺโญชเนหิ จิตฺตํ วิมุตฺตํ[๑]

อนาคามี

กามโยควิสํยุตฺโต[๑] : กามโยควิสํโยโค[๑] : กาเมสุ กามฉนฺทํ วิราเชตฺวา[๑]

หมายเหตุ ๑ : สามารถดูคำแปลได้จากหน้าที่ ๑ กรอบหมายเลข ๑.๒ คุณสมบัติของอนาคามี

กรอบหมายเลข ๑

๑ ๑.๑ การละสังโยชน์ ของอริยบุคคลทั้ง ๔ ประเภท | ๑.๒ คุณสมบัติของอนาคามี | ๑.๓ ภพ

อริยบุคคล	ภพ	โอรัมภาคิยสังโยชน์					อุทธัมภาคิยสังโยชน์				
		สักกายทิฏฐิ	วิจิกิจฉา	สีลัพพต-ปรามาส	กามฉันทะ	พยาบาท	รูปราคะ	อรูปราคะ	มานะ	อุทธัจจะ	อวิชชา
อรหันต์[๑]		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
อนาคามี	อกนิฏฐา (อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี)	•	•	•	•	•					
	สุทัสสี สุทัสสา อตัปปา อวิหา	•	•	•	•						
สกทาคามี[๑]		•	•	•							
โสดาบัน[๑]		•	•	•							

หมายเหตุ : ๑. ตถาคตได้ตรัสเกี่ยวกับอรหันต์ไว้หลายนัย แต่ในที่นี้ยกมาเพียงนัยเดียว
๒. การแบ่งกลุ่มของอนาคามี ดูเพิ่มเติมได้ที่กรอบหมายเลข ๑.๒ คุณสมบัติของอนาคามี
๓. สกทาคามี ละสังโยชน์ ๓ ได้ มีอยู่ ๓ จำพวก คือ เอกพีชี (เกิดในภพมนุษย์หนเดียว), โกลังโกละ (ไปสู่สกุล ๒-๓ ครั้ง), สัตตักขัตตุปรมะ (เกิดในภพเทวดาหรือมนุษย์อีก ๗ ครั้งเป็นอย่างมาก) –บาลี ติก. อํ. ๒๐/๒๔๙/๕๒๗.
๔. โสดาบัน ละสังโยชน์ ๓ ได้ มีอยู่ ๓ จำพวก คือ เอกพีชี (เกิดในภพมนุษย์หนเดียว), โกลังโกละ (ไปสู่สกุล ๒-๓ ครั้ง), สัตตักขัตตุปรมะ (เกิดในภพเทวดาหรือมนุษย์อีก ๗ ครั้งเป็นอย่างมาก) –บาลี ติก. อํ. ๒๐/๒๔๙/๕๒๗.

สังโยชน์ที่ละได้	คำของตถาคต ที่แสดงถึงการละสังโยชน์ได้
โอรัมภาคิย-สังโยชน์ ๕	**โอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ สิ้นไป** (ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สญฺโญชนานํ ปริกฺขยา)
	ละโอรัมภาคิยสังโยชน์ได้ (โอรมฺภาคิยานิ สญฺโญชนานิ ปหีนานิ)
	จิตหลุดพ้นจากสังโยชน์เบื้องต่ำ ๕ (ปญฺจหิ โอรมฺภาคิเยหิ สญฺโญชเนหิ จิตฺตํ วิมุตฺตํ)
	ผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีล ผู้ทำให้บริบูรณ์ในสมาธิ ผู้ทำพอประมาณในปัญญา (สีเลสุ ปริปูรการี สมาธิสฺมึ ปริปูรการี ปญฺญาย มตฺตโสการี)
กามโยคะ	**พรากแล้วจากกามโยคะ** (กามโยควิสํยุตฺโต) **ยังประกอบด้วยภวโยคะ** (ภวโยคยุตฺโต)
	พรากจากกามโยคะ (กามโยควิสํโยโค)
	คลายความพอใจในกามทั้งหลายแล้ว (กาเมสุ กามฉนฺทํ วิราเชตฺวา)
	ผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีล ผู้ทำให้บริบูรณ์ในสมาธิ ผู้ทำพอประมาณในปัญญา (สีเลสุ ปริปูรการี สมาธิสฺมึ ปริปูรการี ปญฺญาย มตฺตโสการี)

- อกนิฏฐา
- สุทัสสี
- สุทัสสา
- อตัปปา
- อวิหา

กรอบหมายเลข ๒

๒ พระสูตรสำคัญที่ตถาคตตรัสถึง อนาคามี

หมายเหตุ : ในพระสูตรจะกล่าวถึงอริยบุคคลหลายจำพวก ในที่นี้ให้ผู้ศึกษามุ่งไปดูเฉพาะที่ตรัสถึงอนาคามีเท่านั้น

การเทียบเคียงกับ ตถาคตภาษิต...ภพภูมิ...ตถาคตภาษิต

ภพ ๓	
เทวดา (อรูปภพ)	เนวสัญญานาสัญญายตนะ, อากิญจัญญายตนะ, วิญญาณัญจายตนะ, อากาสานัญจายตนะ — เทวดาอรูปภพ
เทวดา (รูปภพ)	สุทธาวาส: อกนิฏฐา, สุทัสสี, สุทัสสา, อตัปปา, อวิหา — เทวดารูปภพ (สุทธาวาส)
เทวดา (รูปภพ)	เวหัปผละ, สุภกิณหกะ, อาภัสสรา, พรหมกายิกา — เทวดารูปภพ (ฌาน ๑-๔,...)
เทวดา (กามภพ)	ปรนิมมิตวสวัตตี, นิมมานรดี, ดุสิต, ยามา, ดาวดึงส์, จาตุมหาราชิกา — เทวดากามภพ และมนุษย์
มนุษย์	

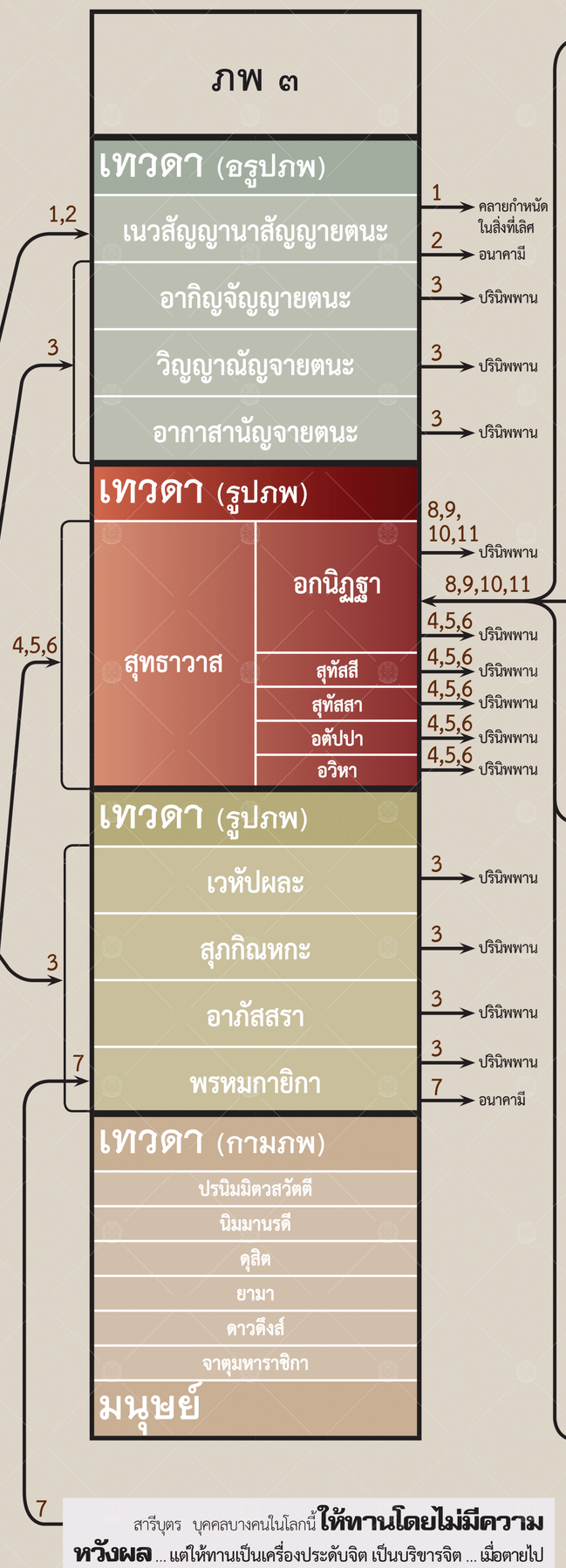

1 ภิกษุทั้งหลาย สมณพราหมณ์พวกหนึ่งย่อมบัญญัติความหมดจดในสัตว์ผู้สูงสุดมีอยู่ ... ผู้ที่ก้าวล่วงอากิญจัญญายตนะโดยประการทั้งปวง เข้าถึงเนวสัญญานาสัญญายตนะอยู่ นี้เลิศกว่าบรรดาสมณพราหมณ์ผู้บัญญัติความหมดจดในสัตว์ผู้สูงสุด ... ถึงกระนั้น ความแปรปรวนย่อมมีแก่สัตว์ทั้งหลายผู้มีคำกล่าวอย่างนี้ ภิกษุทั้งหลาย **อริยสาวกผู้ได้สดับเห็นอยู่อย่างนี้ ย่อมหน่าย แม้ในเนวสัญญานาสัญญายตนะนั้น** เมื่อหน่าย ย่อมคลายกำหนัดในสิ่งที่เลิศนั้น ... *–บาลี ทสก. อํ. ๒๔/๖๔/๒๙.*

2 สารีบุตร อนึ่ง บุคคลบางคนในโลกนี้ **ละโอรัมภาคิยสังโยชน์ได้แล้ว บรรลุเนวสัญญานาสัญญายตนะ** ในปัจจุบัน บุคคลนั้นชอบใจ ยินดี ... **ไม่เสื่อม เมื่อกระทำกาละ** ย่อมเข้าถึงความเป็นสหายของเหล่าเทวดาผู้เข้าถึงชั้นเนวสัญญานาสัญญายตนภพ เขาจุติจากชั้นนั้นแล้ว **ย่อมเป็นอนาคามี** ... *–บาลี จตุกฺก. อํ. ๒๑/๒๑๖/๑๗๑.*

3 ...บุคคลบางคนในโลกนี้ **บรรลุปฐมฌาน** ... เขาย่อมชอบใจธรรมนั้น ... อยู่มากด้วยธรรมนั้น **ไม่เสื่อมจากธรรมนั้น เมื่อทำกาละ** ย่อมเข้าถึงความเป็นสหายของเทวดาเหล่าพรหมกายิกา ... **ปุถุชน**ดำรงอยู่ในชั้นพรหมกายิกานั้น ตราบเท่าตลอดอายุ ยังประมาณอายุของเทวดาเหล่านั้นให้สิ้นไปแล้ว **ย่อมเข้าถึงนรก**บ้าง **กำเนิดเดรัจฉาน**บ้าง **เปรตวิสัย**บ้าง

ส่วน**สาวกของพระผู้มีพระภาค** (ภควโต ปน สาวโก) ดำรงอยู่ในชั้นพรหมกายิกานั้น ตราบเท่าสิ้นอายุ ยังประมาณอายุของเทวดาเหล่านั้นให้สิ้นไปแล้ว **ย่อมปรินิพพาน** ในภพนั้นเอง ... **นี้เป็นความผิดแผกแตกต่างกัน** เป็นความมุ่งหมายที่แตกต่างกัน เป็นเครื่องกระทำให้แตกต่างกัน ระหว่าง**อริยสาวกผู้ได้สดับ** (สุตวโต อริยสาวกสฺส) กับ**ปุถุชนผู้มิได้สดับ** (อสฺสุตวตา ปุถุชฺชเนน) ในเมื่อคติอุบัติยังมีอยู่ ... *(ในกรณีของทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ก็ได้ตรัสไว้ด้วยทำนองเดียวกันนี้ ต่างกันที่ ผู้ได้ทุติยฌาน, กรุณา เข้าถึงเทวดาเหล่าอาภัสสระ ผู้ได้ตติยฌาน, มุทิตา เข้าถึงเทวดาเหล่าสุภกิณหะ ผู้ได้จตุตถฌาน, อุเบกขา เข้าถึงเทวดาเหล่าเวหัปผละ)* –บาลี จตุกฺก. อํ. ๒๑/๑๖๙,๑๗๒/๑๒๓,๑๒๕.

...บุคคลบางคนในโลกนี้ เพราะ**ก้าวล่วงรูปสัญญา** ... จึง**เข้าถึงอากาสานัญจายตนะ** ... เขาย่อมชอบใจธรรมนั้น ... อยู่มากด้วยธรรมนั้น **ไม่เสื่อมจากธรรมนั้น เมื่อทำกาละ** ย่อมเข้าถึงความเป็นสหายของเหล่าเทวดาที่เข้าถึงชั้นอากาสานัญจายตนะ ... **ปุถุชน**ดำรงอยู่ในชั้นอากาสานัญจายตนะนั้นตราบเท่าสิ้นอายุ ยังประมาณอายุของเทวดาเหล่านั้นให้สิ้นไปแล้ว **ย่อมเข้าถึงนรก**บ้าง **กำเนิดเดรัจฉาน**บ้าง **เปรตวิสัย**บ้าง

ส่วน**สาวกของพระผู้มีพระภาค** (ภควโต ปน สาวโก) ดำรงอยู่ในชั้นอากาสานัญจายตนะนั้นตราบเท่าสิ้นอายุ ยังประมาณอายุของเทวดาเหล่านั้นให้สิ้นไปแล้ว **ย่อมปรินิพพาน** ในภพนั้นเอง ... **นี้เป็นความผิดแผกแตกต่างกัน** เป็นความมุ่งหมายที่แตกต่างกัน เป็นเครื่องกระทำให้แตกต่างกัน ระหว่าง**อริยสาวกผู้ได้สดับ** (สุตวโต อริยสาวกสฺส) กับ**ปุถุชนผู้มิได้สดับ** (อสฺสุตวตา ปุถุชฺชเนน) ในเมื่อคติอุบัติยังมีอยู่ ... *(ในกรณีวิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ ก็ได้ตรัสไว้ด้วยทำนองเดียวกันนี้ ต่างกันที่ ผู้ได้วิญญาณัญจายตนะ เข้าถึงวิญญาณัญจายตนภพ ผู้ได้อากิญจัญญายตนะ เข้าถึงอากิญจัญญายตนภพ)* –บาลี ติก. อํ. ๒๐/๓๔๗/๕๕๖.

4 **บุคคล 3 จำพวก**

๑. ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบแล้วด้วยกามโยคะ (กามโยคยุตฺโต) ผู้ประกอบแล้วด้วยภวโยคะ (ภวโยคยุตฺโต) เป็นอาคามี ยังต้องมาสู่ความเป็นอย่างนี้.

๒. ภิกษุทั้งหลาย บุคคล**ผู้พรากแล้วจากกามโยคะ** (กามโยควิสํยุตฺโต) (แต่) ยัง**ประกอบด้วยภวโยคะ** (ภวโยคยุตฺโต) **เป็นอนาคามี** ไม่มาสู่ความเป็นอย่างนี้.

๓. ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้พรากแล้วจากกามโยคะ พรากแล้วจากภวโยคะ (ภวโยควิสํยุตฺโต) เป็นอรหันต์ สิ้นอาสวะแล้ว. *–บาลี อิติวุ. ขุ. ๒๕/๓๐๓/๒๗๖.*

5 ภิกษุทั้งหลาย **ในหมู่เทวดาเหล่านั้น** *(อวิหา อตัปปา สุทัสสา สุทัสสี อกนิฏฐา)* เทวดา ... เป็นอันมากได้เข้ามาหาเรา ... ได้กล่าวกะเราว่า ... พวกข้าพระองค์นั้น ได้ประพฤติพรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค ... **คลายความพอใจในกามทั้งหลายแล้ว จึงได้บังเกิดในที่นี้** ... (พรหมจริยํ จริตฺวา กาเมสุ กามฉนฺทํ วิราเชตฺวา อิธูปปนฺนาติ) *–บาลี มหา. ที. ๑๐/๕๗/๕๕.*

6 ภิกษุทั้งหลาย ... บุคคลบางคนในโลกนี้ ... **บรรลุปฐมฌาน ... รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณอันใด ที่มีอยู่ในปฐมฌานนั้น** บุคคลนั้นพิจารณาเห็น**ธรรมเหล่านั้น** โดยความ**เป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ... เป็นอนัตตา** บุคคลนั้น เมื่อตายไป ย่อมเข้าถึงความเป็นสหายของ**เทวดาเหล่าสุทธาวาส** ... *(ในกรณีของทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ก็ได้ตรัสไว้ด้วยทำนองเดียวกันนี้)* –บาลี จตุกฺก. อํ. ๒๑/๑๗๑,๑๙๕/๑๒๕,๑๒๖.

7 สารีบุตร บุคคลบางคนในโลกนี้ **ให้ทานโดยไม่มีความหวังผล** ... แต่ให้ทานเป็นเครื่องประดับจิต เป็นบริขารจิต ... เมื่อตายไป ย่อมเข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดาเหล่า**พรหมกายิกา** เขาสิ้นกรรม สิ้นฤทธิ์ สิ้นยศ หมดความเป็นใหญ่แล้ว **ย่อมเป็นอนาคามี** ... *–บาลี สตฺตก. อํ. ๒๓/๖๓/๔๙.*

8 ภิกษุทั้งหลาย **บุคคล ๔ จำพวกนี้ มีปรากฏอยู่ในโลก** ... คือ

๑. ภิกษุทั้งหลาย ก็บุคคลจำพวกไหน **ยังละโอรัมภาคิยสังโยชน์ ไม่ได้** (โอรมฺภาคิยานิ สญฺโญชนานิ อปปหีนานิ) **ยังละสังโยชน์อันเป็นปัจจัยเพื่อให้ได้อุบัติ ไม่ได้** (อุปปตฺติปฏิลาภิกานิ สญฺโญชนานิ อปปหีนานิ) (และ) **ยังละสังโยชน์อันเป็นปัจจัยเพื่อให้ได้ภพ ไม่ได้** (ภวปฏิลาภิกานิ สญฺโญชนานิ อปปหีนานิ) คือ **สกทาคามี** ...

๒. ภิกษุทั้งหลาย บุคคลจำพวกไหน **ละโอรัมภาคิยสังโยชน์ ได้** (โอรมฺภาคิยานิ สญฺโญชนานิ ปหีนานิ) (แต่) **ยังละสังโยชน์อันเป็นปัจจัยเพื่อให้ได้อุบัติ ไม่ได้** (อุปปตฺติปฏิลาภิกานิ สญฺโญชนานิ อปปหีนานิ) **ยังละสังโยชน์อันเป็นปัจจัยเพื่อให้ได้ภพ ไม่ได้** (ภวปฏิลาภิกานิ สญฺโญชนานิ อปปหีนานิ) คือ **อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี** ...

๓. ภิกษุทั้งหลาย บุคคลจำพวกไหน **ละโอรัมภาคิยสังโยชน์ ได้** (โอรมฺภาคิยานิ สญฺโญชนานิ ปหีนานิ) **ละสังโยชน์อันเป็นปัจจัยเพื่อให้ได้อุบัติ ได้** (อุปปตฺติ ปฏิลาภิกานิ สญฺโญชนานิ ปหีนานิ) (แต่) **ยังละสังโยชน์อันเป็นปัจจัยเพื่อให้ได้ภพ ไม่ได้** (ภวปฏิลาภิกานิ สญฺโญชนานิ อปปหีนานิ) คือ **อันตราปรินิพพายี** ...

๔. ภิกษุทั้งหลาย บุคคลจำพวกไหน **ละโอรัมภาคิยสังโยชน์ ได้** (โอรมฺภาคิยานิ สญฺโญชนานิ ปหีนานิ) **ละสังโยชน์อันเป็นปัจจัยเพื่อให้ได้อุบัติ ได้** (อุปปตฺติปฏิลาภิกานิ สญฺโญชนานิ ปหีนานิ) (และ) **ละสังโยชน์อันเป็นปัจจัยเพื่อให้ได้ภพ ได้** (ภวปฏิลาภิกานิ สญฺโญชนานิ ปหีนานิ) คือ **อรหันต์ผู้สิ้นอาสวะ** ...

–บาลี จตุกฺก. อํ. ๒๑/๑๘๑/๑๓๑.

9 ภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้ **กระทำให้บริบูรณ์ในศีล กระทำให้บริบูรณ์ในสมาธิ กระทำพอประมาณในปัญญา** ...

เพราะโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ สิ้นไป เธอเป็น **อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี**
เพราะโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ สิ้นไป เธอเป็น **สสังขารปรินิพพายี**
เพราะโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ สิ้นไป เธอเป็น **อสังขารปรินิพพายี**
เพราะโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ สิ้นไป เธอเป็น **อุปหัจจปรินิพพายี**
เพราะโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ สิ้นไป เธอเป็น **อันตราปรินิพพายี**. *–บาลี ติก. อํ. ๒๐/๓๐๐/๕๒๗.*

10 ภิกษุทั้งหลาย **เรากล่าวความสิ้นไปแห่งอาสวะ** เพราะอาศัยปฐมฌานบ้าง ... **เพราะอาศัยเนวสัญญานาสัญญายตนะบ้าง** เพราะอาศัยสัญญาเวทยิตนิโรธบ้าง ...

ภิกษุทั้งหลาย ฉันใดก็ฉันนั้น ที่ภิกษุสงัดจากกาม ... **เข้าถึงปฐมฌาน** ... เธอ**ย่อมพิจารณาเห็นธรรมทั้งหลาย คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ** อันมีอยู่ในปฐมฌานนั้น **โดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ... เป็นอนัตตา** เธอดำรงจิตด้วยธรรมเหล่านั้น แล้วจึงน้อมจิตไปสู่อมตธาตุ ... เธอดำรงอยู่ในปฐมฌานนั้น ย่อมถึงความสิ้นไปแห่งอาสวะ ถ้าไม่ถึงความสิ้นไปแห่งอาสวะ ก็**เป็นโอปปาติกะ ผู้ปรินิพพานในภพนั้น** มีอันไม่กลับจากโลกนั้นเป็นธรรมดา **เพราะโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ สิ้นไป** ...

(ในกรณีของทุติยฌาน ตติยฌาน และจตุตถฌาน ก็ได้ตรัสไว้ด้วยทำนองเดียวกันนี้)

ภิกษุทั้งหลาย ฉันใดก็ฉันนั้น ที่ภิกษุ ... **ก้าวล่วงซึ่งรูปสัญญา** ... จึง**เข้าถึงอากาสานัญจายตนะ** เธอ**ย่อมพิจารณาเห็นธรรมทั้งหลาย คือ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ** อันมีอยู่ในอากาสานัญจายตนะนั้น **โดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ... เป็นอนัตตา** เธอดำรงจิตด้วยธรรมเหล่านั้น แล้วจึงน้อมจิตไปสู่อมตธาตุ ... เธอดำรงอยู่ในอากาสานัญจายตนะนั้น ย่อมถึงความสิ้นไปแห่งอาสวะ ถ้าไม่ถึงความสิ้นไปแห่งอาสวะ ก็**เป็นโอปปาติกะ ผู้ปรินิพพานในภพนั้น** มีอันไม่กลับจากโลกนั้นเป็นธรรมดา **เพราะโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ สิ้นไป** ... *(ในกรณีของวิญญาณัญจายตนะและอากิญจัญญายตนะ ก็ได้ตรัสไว้ด้วยทำนองเดียวกันนี้)*

ภิกษุทั้งหลาย ส่วนว่า **อายตนะอีก ๒ ประการ** กล่าวคือ เนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติ และ สัญญาเวทยิตนิโรธ ... เป็นสิ่งที่ฌายีภิกษุ ... **จะพึงเข้าสมาบัติ ออกจากสมาบัติ แล้วกล่าวว่า เป็นอะไรได้เองโดยชอบ** ดังนี้. *–บาลี นวก. อํ. ๒๓/๔๓๘/๒๔๐.*

11 อานนท์ มรรคและปฏิปทาที่เป็นไปเพื่อละโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ เป็นอย่างไร.

อานนท์ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เพราะละอกุศลธรรมทั้งหลายด้วยอุปธิวิเวก ... **บรรลุปฐมฌาน ... รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ**อันใด ที่มีอยู่ในปฐมฌานนั้น บุคคลนั้น **พิจารณาเห็นธรรมเหล่านั้น โดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ... เป็นอนัตตา** เธอดำรงจิตด้วยธรรมเหล่านั้น แล้วจึงน้อมจิตไปสู่อมตธาตุ ... เธอดำรงอยู่ในปฐมฌานนั้น ย่อมถึงความสิ้นไปแห่งอาสวะ ถ้าไม่ถึงความสิ้นไปแห่งอาสวะ ก็**เป็นโอปปาติกะ ผู้ปรินิพพานในภพนั้น** มีอันไม่กลับจากโลกนั้นเป็นธรรมดา **เพราะโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ สิ้นไป** ... อานนท์ นี้มรรค นี้ปฏิปทา เป็นไปเพื่อการละโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ ... *(ในกรณีของทุติยฌาน ตติยฌาน และจตุตถฌาน ก็ได้ตรัสไว้ด้วยทำนองเดียวกันนี้)*

อานนท์ อีกประการหนึ่ง ภิกษุเพราะ**ก้าวล่วงรูปสัญญา** ... จึง**เข้าถึงอากาสานัญจายตนะ ... เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ**อันใด ที่มีอยู่ในอากาสานัญจายตนะนั้น บุคคลนั้น**พิจารณาเห็นธรรมเหล่านั้น โดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ... เป็นอนัตตา** เธอดำรงจิตด้วยธรรมเหล่านั้น แล้วจึงน้อมจิตไปสู่อมตธาตุ ... เธอดำรงอยู่ในอากาสานัญจายตนะนั้น ย่อมถึงความสิ้นไปแห่งอาสวะ ถ้าไม่ถึงความสิ้นไปแห่งอาสวะ ก็**เป็นโอปปาติกะ ผู้ปรินิพพานในภพนั้น** มีอันไม่กลับจากโลกนั้นเป็นธรรมดา **เพราะโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ สิ้นไป** ... อานนท์ นี้มรรค นี้ปฏิปทา เป็นไปเพื่อการละโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ ... *(ในกรณีของวิญญาณัญจายตนะและอากิญจัญญายตนะ ก็ได้ตรัสไว้ด้วยทำนองเดียวกันนี้)* –บาลี ม. มู. ๑๓/๑๕๗/๑๕๗.

สัญลักษณ์สี แสดงการจัดกลุ่มพระสูตร

- เห็นไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ... เป็นอนัตตา + รูปสัญญา และอรูปสัญญา
- เห็นไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ... เป็นอนัตตา + รูปสัญญา
- ได้สดับและได้สมาธิ
- พระสูตรสำคัญที่บ่งบอกการละสังโยชน์ของอนาคามี

ตถาคตภาสิตา / สุคตวินโย

ภิกษุทั้งหลาย นับตั้งแต่ราตรี ที่ตถาคตได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณจนกระทั่งถึงราตรีที่ตถาคตปรินิพพาน ด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ ตลอดเวลาระหว่างนั้น ตถาคตได้กล่าวสอน พร่ำสอน แสดงออก ซึ่งถ้อยคำใด ถ้อยคำเหล่านั้นทั้งหมด ย่อมเข้ากันได้ โดยประการเดียวทั้งสิ้น ไม่แย้งกันเป็นประการอื่นเลย. *–บาลี อิติวุ. ขุ. ๒๕/๓๑๒/๒๗๓.*

ภิกษุทั้งหลาย ระเบียบวินัยของพระสุคต (สุคตวินโย) เป็นอย่างไร คือ พระสุคตนั้น ย่อมแสดง**ธรรมอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง** ธรรมที่ตถาคตแสดง พรหมจรรย์ที่ตถาคตประกาศ นี้คือ ระเบียบวินัยของพระสุคต.

ภิกษุทั้งหลาย เมื่อพระสุคตก็ดี ระเบียบวินัยของพระสุคตก็ดี ยังคงมีอยู่ในโลกเพียงใด ข้อนั้นจักเป็นไป ... เพื่อประโยชน์ เพื่อความเกื้อกูล เพื่อความสุข แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ... *–บาลี จตุกฺก. อํ. ๒๑/๑๙๙/๑๖๐.*

เหตุปรารภ เรื่องการจัดทำ ตถาคตภาษิต...อนาคามี...ตถาคตภาษิต

อนาคามี คือ อริยบุคคลชั้นที่ ๓ ที่ตถาคตผู้อรหันตสัมมาสัมพุทธะตรัสว่า เป็นผู้ไม่กลับมาสู่ความเป็นอย่างนี้อีก โดยตรัสถึงเหตุแห่งการได้อัตภาพ จนกระทั่งปรินิพพานของอนาคามีไว้หลากหลายนัย ***ซึ่งเคยมีข้อสงสัยกันอยู่ว่า อนาคามีนั้นละสังโยชน์ได้เท่าใดกันแน่ คือ (ในสังโยชน์ ๑๐) ต้องละสังโยชน์ข้อ ๔ และข้อ ๕ ได้พร้อมกันเลยหรือไม่ จึงเป็นอนาคามี หรือละได้ข้อ ๑ ถึงข้อ ๔ ก็เป็นอนาคามีได้แล้ว*** *ทางคณะงานอัมมะ วัดนาป่าพง จึงมีการสืบค้นในกรอบคำของตถาคต จนได้คำตอบในเรื่องของอนาคามีว่า สามารถละสังโยชน์ได้เท่าใด และเป็นที่อัศจรรย์ว่า ถ้อยคำทั้งหมด ย่อมเข้ากันได้โดยประการเดียวทั้งสิ้น ไม่แย้งกันเป็นประการอื่นเลย.*

คณะงานอัมมะ วัดนาป่าพง จึงได้จัดทำ ตถาคตภาษิต...อนาคามี...ตถาคตภาษิต โดยการรวบรวมพุทธวจนที่เกี่ยวข้องกับอนาคามี มานำเสนอในรูปแบบแผนภาพ เพื่ออำนวยประโยชน์แก่ผู้ศึกษา ให้เห็นว่าหนทางอันประเสริฐทั้งหมดนั้น เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาคำสอนของตถาคต ย่อมเห็นทางปฏิบัติอันสามารถเข้าถึงถิ่นอันเกษมหรือนิพพานได้.

ตถาคตภาษิต...**อนาคามี**...ตถาคตภาษิต

ที่ระลึกเนื่องในงาน :
รัก ศรัทธา ตถาคต ๒๕๖๐
Be Buddhawajana World 2017
ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์
วันจันทร์ที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐

ผู้ศึกษา สามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก :

Website : http://watnapp.com
http://media.watnapahpong.org
http://www.buddhakos.org

โปรแกรมสำหรับค้นหาและเทียบเคียงพุทธวจนจากพระไตรปิฎก tipitaka etipitaka.com

หนังสือ : พุทธวจน หมวดธรรม เปิดธรรมที่ถูกปิด

ปรับปรุงข้อมูลมาแล้ว ๘ ครั้ง ปรับปรุงข้อมูลล่าสุด ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐